

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культурні регіони сучасного світу

РОЗРОБНИК

Степан Янковський

доцент кафедри культурології, доктор філософських наук, доцент

s.jankowski@mu.edu.ua

КАФЕДРА

культурології

csia@mu.edu.ua

4

кількість кредитів ектс

40 / 80

годин аудиторної / самостійної
роботи

екзамен

форма контролю

СТАТУС ДИСЦИПЛІНИ

обов'язкова для здобувачів освітнього ступеня "Доктор філософії" ОНП «Культурологія» (спеціальність 034 - Культурологія)

ПРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з методології наукового дослідження та інформаційно-комунікаційних технологій, сформовані навички критичного аналізу та систематизації даних, а також здатність до автономного виконання завдань із збереженням принципів академічної доброчесності, які забезпечуються навчальними дисциплінами: «Актуальні проблеми філософії», «Методологія наукової діяльності», «Педагогіка вищої школи», «Актуальні проблеми української культурології», «Теоретико-методологічні засади культурології».

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна розглядає соціокультурні регіони світу як складні, динамічні та дискурсивно сконструйовані утворення, що формуються у взаємодії культурних практик, ментальних карт і політичних процесів. Актуальність дисципліни зумовлена необхідністю критичного осмислення регіональних і локальних вимірів культури в умовах глобалізації, міжкультурної взаємодії та сучасних міграційних процесів. Формування у здобувачів здатності до аналізу культурних кордонів, міжкультурної комунікації, культурних прав і режимів толерантності, а також до застосування інструментів культурного мапування та інтерпретації культурних ландшафтів. Під час семінарських і практичних занять та самостійної роботи здобувачі працюватимуть із теоретичними моделями та кейсами, розвиватимуть дослідницькі навички й здатність до критичного аналізу соціокультурних процесів. Дисципліна спрямована на досягнення програмних результатів ОП «Культурологія»:

РН01 Мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері культурології та/або здійснення інновацій.

РН05 Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з культурології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.

РН09 Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері культурології та у викладацькій практиці.

PH10 Керувати дослідницькою та інноваційною діяльністю, організовувати роботу колективу дослідників.
 PH12 Визначати методологічні основи, підходи, сутність, функції та напрямки державної політики в сфері культури, аналізувати державно-культурні рішення, складати аналітичні документи в процесі розробки державної політики в сфері культури, фахово використовувати технології аналізу державної політики в сфері культури.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

Дисципліна носить міждисциплінарний характер та органічно інтегрує знання з культурології, соціальної філософії, культурної антропології, соціології, теорії міжкультурної комунікації та методології наукових досліджень.

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сформувані дослідницькі компетентності здобувачів для критичного аналізу та наукової інтерпретації соціокультурних явищ, моделювання культурних політик і обстоювання власного наукового бачення на основі міждисциплінарного підходу.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Специфіка регіонального та локального вимірів культури	
<i>Результати навчання</i>	PH 01, 05, 09, 10, 12
<i>Теоретичні заняття (Лекції — 14 год)</i>	1.Пропедевтика досліджень культурних регіонів (4 год): Репрезентація регіонів у наукових дискурсах; релятивізм поняття; відмінність культурних та геофізичних регіонів; ангажованість історико-культурного мапування. 2.Основи картографування культури (6 год): Культурний ландшафт; список ЮНЕСКО; еволюція ландшафту; стереотипізація ландшафту у мережевій культурі. 3.Міфологія культурних кордонів (4 год): Культура як опора інститутів; критика детермінізму; «контекст для вибору» В. Кімлички; інклюзивне бачення культури в Україні.
<i>Практичні заняття (6 год)</i>	1.Відмінність культурного і географічного регіонів (2 год): Порівняльний аналіз тематичних карт; оцінка ангажованості історико-культурного регіону. 2.Транскордонні етнічні та культурні спільноти (2 год): Дослідження факторів культурного обміну та впливу спільнот на міждержавну взаємодію. 3.Міфологія культурних кордонів (2 год): Критичний аналіз нарративу про просторові розмежування; оцінка концепції «контексту для вибору».
<i>Самостійна робота (12 год)</i>	1.Аналіз визначень культурних і географічних регіонів у сучасних наукових дискурсах (4 год). 2.Огляд міжнародних прикладів збереження культурних ландшафтів та оцінка ефективності заходів ЮНЕСКО (4 год). 3.Аналітичний огляд прикладів українських культурних ландшафтів та їх впливу на суспільний розвиток (4 год).
<i>Ресурси</i>	1.Янковський С. В. Світоглядна культура і світосприймання в науковому полі гуманітарного знання і соціальної теорії: між «виявами» і «пропозиціями». У: Ю. 2.Сабадаш (ред.), Сучасна культурологія: постмодерн у логіці розвитку української гуманітаристики. Київ: Піра-К, 2021. С. 98–127. 3.Duxbury, N., Garrett-Petts, W. F., & MacLennan, A. H. (Eds.). Cultural mapping as cultural inquiry (2nd ed.). New York, NY: Routledge, 2024. Monmonier, M. How to lie with maps (3rd ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press, 2023. 4.Mapping cultural rights: nature, issues at stake and challenges. United Nations High Commissioner for Human Rights, 2024. 5.UNESCO in action for gender equality: 2022 – 2023. UNESCO [Document code : GEN/2023/AR/3]. 6.Open Textbook Library. World Regional Geography: People, Places, and Globalization, 2023.
Модуль 2. Основи ментальної картографії культури	
<i>Результати навчання</i>	PH 01, 05, 09, 10, 12
<i>Теоретичні заняття (Лекції — 14 год)</i>	3.Новосовєтська візія культури (4 год): Протилежність фізичного та соціокультурного світів; фактори соціокультурного розвитку в підрадянській філософії; деконструкція колоніальних міфів. 2.Теорія кордонів М. Йосікави (6 год): Режими перетину кордону (етноцентричний, наглядний, діалектичний, діалогічний); ситуація «подвійного повороту» (Double-swing);

	міжкультурна компетентність. 3.Культурні права та кордони (4 год): Контроль кордонів (М. Уолцер); режими толерантності; інтеграція мігрантів; інклюзивність приймаючої культури.
<i>Практичні заняття (6 год)</i>	1.Критика мультикультуралізму та міграційної політики (2 год): Роль культурних кордонів у формуванні політики міграції; порівняння міжнародних і національних практик. 2.Концептуалізація культурних контактів (2 год): Порівняння методів опису контактів; аналіз кейсів за моделлю Йосікави. 3.Управління культурним різноманіттям (2 год): Вивчення моделі «інтеркультурного міста»; адаптація європейського досвіду до національного контексту.
<i>Самостійна робота (12 год)</i>	1.Деконструкція малоросійського гешталту в сучасному російському колоніальному дискурсі (4 год). 2.Оцінка ефективності різних підходів до концептуалізації міжкультурних контактів (4 год). 3.Фаховий аналіз європейського досвіду створення мережі «інтеркультурного міста» в ЄС (4 год).
<i>Ресурси</i>	1.Культурна політика Європейського Союзу. Хрестоматія: навч. посіб. / Упоряд.: Кеда М. К., Соломенна Т. В. Чернівці, 2022. 2.Янковський С. В. Малоросійська тематика російського колоніалізму. У: Ю. Сабадаш (ред.), Сучасна культурологія: доба культурно-історичних зламів. Київ: Ліра-К, 2025. С. 280–304. 3.Янковський, С. Трансгресія та нонконформізм у практиках міжкультурної комунікації. У: Актуальні проблеми науки та освіти: зб. матеріалів XXVII підсумкової наук.-практ. конф. викладачів МДУ. Київ: МДУ, 2025. С. 181–185. 4.Asante, M. K., Miike, Y., & Yin, J. (Eds.). The global intercultural communication reader (3rd ed.). New York, NY: Routledge, 2023. 5.Bustamante, I., & Isar, Y. R. Cultural rights and the UN sustainable development goals. Paris, France: UNESCO Digital Library, 2022. 6.Council of Europe. Intercultural Cities Programme. Strasbourg, 2025. 7.Inglehart, R., & Welzel, C. Inglehart–Welzel cultural map of the world, 2025. 8.Jankowski, S. Małorosyjski gestalt ukraińskiej tożsamości. In: Rozważania o słowiańskiej tożsamości i kulturze piśmiennej. Zielona Góra: University of Zielona Góra, 2024. Pp. 81–115. 9.Yuan, J., et al. Cultural Palette: Pluralising Culture Alignment via Multi-agent Palette. Cornell University, 2024.
<i>Опитування</i>	Відповідність змісту дисципліни та методам викладання очікуванням і потребам здобувачів вищої освіти
<i>Підсумковий контроль</i>	Екзамен

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ

Комплексне застосування методів відповідно до рівня підготовки студентів із обов'язковим порівнянням очікувань та результатів навчання, серед методів слід визначити такі: інструктивний, презентаційний із елементами інтерактивної лекції, спрямована та пряма дискусія, експериментальне навчання, яке передбачає зосередження студентів на спостереженні та рефлексії.

ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Аудиторна робота

- Лекції – 28 годин / 14 занять
- Практичні заняття – 12 годин / 6 занять

Види навчальної діяльності студента

- Присутність та обговорення дискусійних питань 14 лекцій (28 годин)
- Обговорення презентацій/тем під час практичних занять (12 годин)

Самостійна робота студента

- Підготовка до лекційних та практичних занять – 38 годин
- Підготовка до екзамену – 10 годин
- Виконання індивідуальних завдань (Аналітичне/Проектне завдання за вибором здобувача) – 32 годин

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до Кодексу академічної доброчесності Маріупольського державного університету <http://surl.li/oswmt> (пункт 3.4) за порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивченої навчальної дисципліни. Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати думку здобувачів стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна та інформальна освіта. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті.

РЕГЛАМЕНТ ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання з навчальної дисципліни: до 100 балів.

Вид діяльності	Бали (100)
Лекції	-
Практичні заняття	36
Самостійна робота	24
Екзамен	40

Додаткові бали поточної успішності нараховуються за результати навчання, отримані у неформальній та/або інформальній освіті (сертифікатні курси, участь у тренінгах, воркшопах з – разом до 10 балів.

У разі, якщо загальна сума балів поточної успішності перевищує 50 балів під час розрахунку інтегральної успішності, враховується 50 балів.

Інтегральна оцінка визначається шляхом складання результатів поточного та підсумкового контролю та формується за шкалою оцінювання ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення МДУ про організацію освітнього процесу (<http://surl.li/rhno>) (п. 5.1): «Система оцінювання успішності здобувачів вищої освіти (зарахування залікових кредитів) є стандартизованою та формалізованою (враховує особливості шкали оцінки МДУ (100-бальна), національної («незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно») та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F)»:

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка КТС	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	Залік
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання окремих видів навчальної діяльності сформовані відповідно до Положення про робочу програму навчальної дисципліни у МДУ (<http://surl.li/oswgu>):

Бали	Критерії оцінювання підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (залік)
20-25	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
15-20	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.
10-15	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
5-10	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1-5	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.
0	відсутність на заліку з поважної чи неповажної причини; відмова від відповіді на запитання.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН01 Мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері культурології та/або здійснення інновацій.

РН05 Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з культурології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.

РН09 Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері культурології та у викладацькій практиці.

РН10 Керувати дослідницькою та інноваційною діяльністю, організовувати роботу колективу дослідників.

РН12 Визначати методологічні основи, підходи, сутність, функції та напрямки державної політики в сфері культури, аналізувати державно-культурні рішення, складати аналітичні документи в процесі розробки державної політики в сфері культури, фахово використовувати технології аналізу державної політики в сфері культури.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Лінк на освітній контентдисципліни: <https://moodle.mu.edu.ua/course/view.php?id=15424>

Основна література

1. *Культурна політика Європейського Союзу*. Хрестоматія: навч. посіб. Упорядники: Кеда М.К., Соломенна Т.В. Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2022. 468 с.
2. Янковський С. В. (2021). *Світоглядна культура і світосприймання в науковому полі гуманітарного знання і соціальної теорії: між «виявами» і «пропозиціями»*. У: Ю. Сабадаш (ред.), *Сучасна культурологія: постмодерн у логіці розвитку української гуманітаристики* (с. 98 – 127). Київ: Ліра-К.
3. Янковський С. В. (2025) *Малоросійська тематика російського колоніалізму*. У Юлії Сабадаш (ред) *Сучасна культурологія: доба культурно-історичних зламів: колективна монографія*. (С. 280-304). Київ: Ліра-К.
4. Янковський, С. *Китайській міф світотворення в роботах Едварда Теодора Чалмерса Вернера*. У: *Китайська цивілізація: традиції та сучасність* : матеріали міжнар. наук. конф., 24 листоп. 2021 р. (с. 149–152). Київ, 2021.
5. Янковський, С. *Соціокультурні світи постглобального світу*. У: *Феномен культури постглобалізму* : зб. матеріалів І міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 27 листоп. 2020 р. (С. 6–8). Маріуполь, 2020. Ч. 1.
6. Янковський, С. *Трансгресія та нонконформізм у практиках міжкультурної комунікації*. У: *Актуальні проблеми науки та освіти* : зб. матеріалів XXVII

Англомовні видання

1. Asante, M. K., Miike, Y., & Yin, J. (Eds.). (2023). *The global intercultural communication reader* (3rd ed.). New York, NY: Routledge.
2. Bustamante, I., & Isar, Y. R. (2022). *Cultural rights and the UN sustainable development goals*. Paris, France: UNESCO Digital Library.
3. Council of Europe. (2025). *Intercultural Cities Programme*. Retrieved from <https://www.coe.int/en/web/interculturalcitiesCulture> (*Stanford Encyclopedia of Philosophy/Winter 2020 Edition*). (2020, December 2).
4. Duxbury, N., Garrett-Petts, W. F., & MacLennan, A. H. (Eds.). (2024). *Cultural mapping as cultural inquiry* (2nd ed.). New York, NY: Routledge.
5. Homepage - Committee of Experts on Intercultural Integration of Migrants (ADI-INT). (2025, July 28). Committee of Experts on Intercultural Inclusion (ADI-INT).
6. Inglehart, R., & Welzel, C. (2025). *Inglehart–Welzel cultural map of the world*. Wikipedia.
7. Jankowski, S. (2024). Małorosijski kształt ukraińskiej tożsamości. In R. Sapeńko & K. Kleszczyński (Eds.), *Rozważania o słowiańskiej tożsamości i kulturze piśmiennej: od wczesnych dziejów do cyfrowej grafosfery* (pp. 81–115). Zielona Góra: University of Zielona Góra.
8. Louf, T., Gonçalves, B., Ramasco, J. J., Sanchez, D., & Grieve, J. (2022). *American cultural regions mapped through the lexical analysis of social media*. Cornell University. arXiv
9. Mapping cultural rights: nature, iss
10. Monmonier, M. (2023). *How to lie with maps* (3rd ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
11. UNESCO in action for gender equality: 2022 – 2023. UNESCO [Document code : GEN/2023/AR/3]. 116 pages : illustrations.
12. Yuan, J., Di, Z., Zhao, S., & Naseem, U. (2024). *Cultural Palette: Pluralising Culture Alignment via Multi-agent Palette*. Cornell University. arXiv

Інтернет джерела

1. Офіційний веб-портал Ради Європи (Council of Europe).
2. Офіційний веб-портал ЮНЕСКО (UNESCO).
3. eIR MSU:Електронний репозитарій Маріупольського державного університету
4. Google Scholar (Академія Google).
5. Open Textbook Library.
6. Rutgers University. (2025). *World Cultural Regions Syllabus*.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна носить міждисциплінарний характер та органічно інтегрує знання з культурології, соціальної філософії, культурної антропології, соціології, теорії міжкультурної комунікації та методології наукових досліджень.

Силабус затверджено на засіданні кафедри культурології
протокол № 1 від 26.08.2024